

van reizigers voor reizigers

ARDENNEN

BELGIË - FRANKRIJK - LUXEMBURG

De wereld houdt niet op met draaien. Een wereldreiziger is de eerste om dat te beamen. Hoewel men geen inspanningen gespaard heeft om al de gegevens in deze gids uitgebreid te testen en te actualiseren, is het niet uitgesloten dat je ter plaatse vaststelt dat bepaalde gegevens in deze gids toch al opnieuw gewijzigd zijn. Veel adressen en suggesties in de Trotters zijn bovendien wat 'fragiel', juist omdat ze zo sympathiek en verrassend zijn. We zouden het daarom bijzonder op prijs stellen als je ons op de hoogte brengt van eventuele wijzigingen, zodat we de eerstvolgende herdruk op een correcte manier kunnen aanpassen. Dank bij voorbaat. Ons adres:

TROTTER

Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt

Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 97
NL-3990 DB Houten

E-MAIL: TROTTER@LANNOO.BE

WWW.TROTTERCLUB.COM

De prijscategorieën die in de Trottergidsen worden gebruikt, zijn steeds afgestemd op het land. Als je in een goedkoop hotelletje ongeveer € 25 betaalt, behoort een hotel waar je € 75 neertelt uiteraard tot de dure prijsklasse. De uitgever kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele fouten of de gevolgen ervan.

VERTALING Mireille Peeters; 2019 Imago Mediabuilders

REISINFORMATIE VLAANDEREN EN NEDERLAND Wegwijzer, Brugge

OMSLAGONTWERP Studio Jan de Boer / Helga Bontinck

ONTWERP BINNENWERK Imago Mediabuilders

OMSLAGFOTO CroMary / Shutterstock

OORSPRONKELIJKE TITEL Le Routard – Ardenne

OORSPRONKELIJKE UITGEVER Hachette, Paris

DIRECTEUR VAN DE REEKS EN AUTEUR Philippe Gloaguen

STICHTERS Philippe Gloaguen en Michel Duval

ADJUNCT-REDACTEUREN Benoît Lucchini en Amanda Keravel

REDACTEUREN Olivier Page, Véronique de Chardon, Isabelle Al Subaihi, Anne-Caroline Dumas, André Poncelet, Marie Burin des Rozières, Thierry Brouard, Géraldine Lemauf-Beauvois, Anne Poinot, Mathilde de Boisgrollier, Alain Pallier en Fiona Debrabander

© Hachette (alle rechten voor vertaling, reproductie en bewerking gereserveerd voor alle landen),
Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2019

© Cartografie Hachette Tourisme

WWW.LANNOO.COM

D/2019/45/485 - ISBN 978 94 014 5828 3 - NUR 512

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

HOE GEBRUIK JE DEZE GIDS?

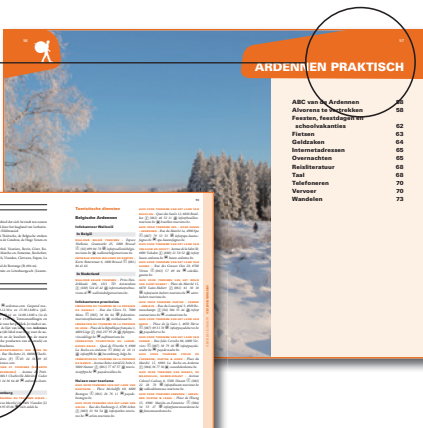
Op deze pagina's zetten we de toeristische highlights voor je op een rijtje – stuk voor stuk zijn het met recht topperavaringen die je niet mag missen!

In het hoofdstuk 'Mens, maatschappij, natuur en cultuur' gaan we dieper in op onder andere de geschiedenis, het cultureel erfgoed en de geografie van het land of gebied dat je bezoekt. Een ideale selectie om alvast thuis of tijdens de heenreis door te nemen.

In het hoofdstuk 'Praktisch' vind je alle nuttige informatie over de bestemming. Lees er alles wat je moet weten over bijvoorbeeld verkeer en vervoer, geldzaken, taal en gebruiken.

De gedeeltes die in twee kolommen zijn gezet, bevatten nuttige informatie, zoals adresgegevens van instanties en webadressen ter voorbereiding op de reis.

Aan de rand van de pagina's zorgen een duimgreep en een kopregel ervoor dat je direct ziet welke informatie er op de betreffende pagina wordt geboden.

Voor een herkenbare structuur en meer opzoekgemak is de volgorde van onderwerpen per stad of regio telkens hetzelfde: praktische informatie - informatie over verblijf: slapen, eten, iets drinken, uitgaan - informatie over de bezienswaardigheden.

WIST JE DIT?

Let op deze kaders voor interessante weetjes.

AANDUIDING TROTTERTIPS

- trottertip
 interessant
 niet te missen

VERKLARING VAN DE SYMBOLEN

algemeen	informatie	snackbar
autoverhuur	kindvriendelijk	strand
bank	koffie- of theehuis	taxi
busstation	livemuziek, concert	theater
café, bar	luchthaven	treinstation
camping	metrostation	voorzieningen voor rolstoelgebruikers
consulaat	ontbijt	wandelen
dansen	parkeren	winkelen
duiklocatie	patisserie	Unesco-werelderfgoed
internetcafé	postkantoor	zwemgelegenheden
fietsen te huur	restaurant	telefoonnummer
haven	roken verboden	website
honden toegestaan	slapen	e-mailadres
ijssalon	skistation	

INHOUD

INLEIDING	12	REISPLANNER	74
TOPERVARINGEN	14		
MENS, MAATSCHAPPIJ, NATUUR EN CULTUUR	27		
Architectuur en woonvormen	28		
Beroemde personen	30		
Carnaval	32		
Drank	33		
Economie	35		
Eigenaardigheden	36		
Geografie en milieu	36		
Geschiedenis	38		
Keuken	42		
Klimaat	46		
Sport en ontspanning	46		
REIZEN NAAR DE BELGISCHE ARDENNEN	48		
REIZEN NAAR DE FRANSE ARDENNEN	50		
REIZEN NAAR LUXEMBURG	52		
ARDENNEN PRAKTISCH	57		
ABC van de Ardennen	58		
Alvorens te vertrekken	58		
Feesten, feestdagen en schoolvakanties	62		
Fietsen	63		
Geldzaken	64		
Internetadressen	65		
Overnachten	65		
Reisliteratuur	68		
Taal	68		
Telefoneren	70		
Vervoer	70		
Wandelen	73		
		DE FRANSE ARDENNEN	
			
		L'ARGONNE ARDENNAISE	83
		Vouziers	83
		Grandpré	86
		Châtel-Chéhéry	87
		Buzancy	88
		Meer van Bairon	89
		DE CRÊTES PRÉARDENNAISES	90
		Vendresse	90
		Launois-sur-Vence	93
		Signy - l'Abbaye	95
		LE PAYS RETHÉLOIS	96
		Rethel	97
		Juniville	99
		Asfeld	100
		Korte rondrit in Porcien	102

DE THIÉRACHE ARDENNAISE

HET ZUIDEN 105

Signy-Le-Petit	105
Rondrit langs de versterkte kerken	106
Rocroi	107

HET NOORDEN 110

Chimay	110
Lacs de L'Eau d'Heure	113
Couvin	114
Natuurpark Viroin-Hermeton	116

DE VALLEI VAN DE SEMOIS

Aarlen	123
--------	-----

DE GAUME 127

Virton	127
Torgny	129
Abdij van Orval	130

DE HAUTE-SEMOIS 131

Florenville	132
-------------	-----

HET LAND VAN BOUILLON 135

Bouillon	135
----------	-----

VAN BOUILLON NAAR DE SAMENVLOEIING VAN DE MAAS 139

Corbion	139
Rochehaut	140
Botassart	142
Alle-sur-Semois	142
Vresse-sur-Semois	143
Les Hautes Rivières	144

DE VALLEI VAN DE MAAS EN HAAR ZIJRIVIEREN

VAN MOUZON NAAR GIVET 148

Mouzon	148
Sedan	152
Charleville-Mézières	162

REGIONAAL NATUURPARK ARDENNEN	174
Bogny-sur-Meuse	174
Monthermé	176
Revin	178
Fumay	180
Haybes	182
Vireux-Molhain en Vireux-Wallerand	183
Hierges	183
Givet	185

AFDALING VAN DE VALLEI VAN DE MAAS, VAN GIVET NAAR NAMEN 189

Hastière en Waulsort	189
----------------------	-----

VALLEI VAN DE LESSE	191
Anseremme	191
Celles	192
Dinant	194

VALLEI VAN DE MOLIGNÉE	199
-------------------------------	-----

DE LINKEROEVER VAN DE MAAS VAN ANHEE NAAR NAMEN 202

DE RECHTEROEVER VAN DE MAAS VANAF YVOIR	204
Crupet	204
Namen (Namur)	206

VALLEI VAN DE SAMBER	217
Floreffe	217

VALLEI VAN DE MAAS VAN NAMEN TOT HUY 218

Samsonvallei	218
Andenne	218
Huy	220

DE FAMENNE EN DE CALESTIENNE

Beauraing	226
Lavaux-Sainte-Anne	226
Tellin	227
Han-sur-Lesse	227
Rochefort	231
Nassogne	234
Marche-en-Famenne	234
Chevetogne	236
Hotton	237
Durbuy	238
Barvaux-sur-Ourthe	240
Wéris	240

DE HOGE ARDENNEN

HET HART VAN DE ARDENNEN 243

Saint-Hubert	244
Fourneau Saint-Michel	246

Redu	247
Libramont-Chevigny	249
Neufchâteau	250
Martelange	251
Bastenaken (Bastogne)	251
Sainte-Ode	256

**EISLEK
(ÖSLING IN HET DUIJS)** 256

Natuurpark van de Boven-Sûre	257
Esch-sur-Sûre	258
Wiltz	259
Bourscheid	260
Ettelbruck	261
Diekirch	262
Vianden	263
Vallei van de Our	266
Clervaux	267

**OOSTELIJKE KANTONS
VAN BELGIË** 269

Burg-Reuland	270
Butgenbach	271
Robertville	271
Natuurpark van de Hoge Venen (Hohes Venn)	272
Jalhay	273
Eupen	275

**DE VALLEIEN VAN
DE OURTHE EN
DE AMBLÈVE
TOT IN LUIK**

VALLEI VAN DE OURTHE 279

Houffalize	280
La Roche-en-Ardenne	281
Vielsalm	284
Trois-Ponts	286

VALLEI VAN DE AMBLÈVE 287

Stavelot	288
Malmedy	290
Spa	294
Theux	297
Aywaille	298
Comblain-au-Pont	300
Chaufontaine	300
Luik (Liège)	301

REGISTER 323

KAARTEN EN PLATTEGRONDEN

Afstanden tussen de steden	71	Maas, Vallei van de, overzichtskaart	149
Ardennen, overzichtskaart	54-55	Reisplanner	75, 77
Charleville-Mézières	165	Sedan	154-155
Luik	303	Semois, Vallei van de, overzichtskaart	124-125
Namen	208-209	Topervaringen	15

INLEIDING

'Voor Paul Verlaine bevond die tuin zich in de Ardennen, aan weerszijden van de grens met Frankrijk, en hij keerde er telkens naar terug, om er zich te herbrommen en zijn ziel op te monteren.'

Vrij vertaald naar Guy Goffette,
L'autre Verlaine.

Een beetje etymologie

Arduenna, van Keltische oorsprong, is de naam van een groot bos, waarschijnlijk het grootste van het antieke Gallië, dat door Julius Caesar werd vermeld in zijn *Gallische Oorlog*. In de Keltische mythologie is *Arduinna* een jacht- en woudgodin die wordt voorgesteld als een op een everzwijn rijdende jageres. Daarnaast verwijzen bepaalde specialisten van de Keltische wereld naar de kleur zwart die afkomstig is van het bijvoeglijk naamwoord *Ar'Den* dat donker betekent.

Een beetje mysterie

Het gaat hier om het geheel van overtuigingen en legenden die zich hebben geënt op deze lange tijd miskende en een tikkeltje mysterieuze streek. Het Ardense woud – indrukwekkend, ondoordringbaar en gevaarlijk – is een omgeving waar brute landschappen hand in hand gaan met feeëriek bosgezichten. Zijn geheimen trekken aan of schrikken af. Uit het diepste van die bossen zijn in de loop der eeuwen talrijke verhalen opgezezen die bij het avondrood werden doorverteld en zo vele mythes en fabels hebben doen ontstaan en de fantasie aanwakkeren.

Een beetje geografie

Tegenwoordig wordt de naam Ardennen gebruikt om een natuurlijk of bestuurlijk gebied aan te duiden dat zich uitstrekt over

een oud en heuvelachtig bosmassief, aan de zuidelijke en westelijke flank begrensd door de Maas en in oostelijke richting afgebakend door de Duitse Eifel. Het is soms moeilijk om de juiste omtrek ervan te bepalen, temeer daar de vele toe-eigeningspogingen van de naam voor een zekere verwarring zorgen. Gewoonlijk wordt de term 'Ardennen' gebruikt als we het hebben over de Belgische Ardennen, een streek die zich globaal gezien uitvouwt over drie provincies. 'Les Ardennes' verwijst naar een administratief departement in Frankrijk. En in ruimere zin kunnen we met de 'Ardennen' ook het toeristische geheel aanduiden dat wordt gevormd door een Frans-Belgische, ja

De Tombeau du Géant aan de oever van de Semois

zelfs Frans-Belgisch-Luxemburgse regio die het noordelijke deel van het groothertogdom Luxemburg omvat.

In deze gids wordt dus een streek besproken die zich vertakt in drie landen. Hierbij wordt geen rekening gehouden met de officiële grenzen noch met de administratieve inperkingen, want er is iets dat de Ardennen verbindt, namelijk het gevoel om tot eenzelfde land te behoren, een land waar de mens zich sinds het begin der tijden door zelfverloochening heeft geschikt in een harde omgeving, nog niet aangetast door de moderniteit, en waar karakters werden gevormd die prat gaan op moed, wilskracht, jovialiteit en verbondenheid met de oorsprong.

Middeleeuws kasteel van Clervaux

20 TOPERVARINGEN

1 HET MUSÉE VERLAINE IN JUNIVILLE

Breng een bezoek aan de oude *Auberge du Lion d'Or* in het midden van de uitgestrekte vlakten van het land van Reethel, in Juniville. Dit adres is onveranderd gebleven sinds Ver-

laine er in 1880 vaste klant was. De stevige houten tafel waaraan hij *Sagesse* schreef, staat er nog steeds, omringd door talrijke andere souvenirs van de 'prins der dichters'. *Blz. 100*

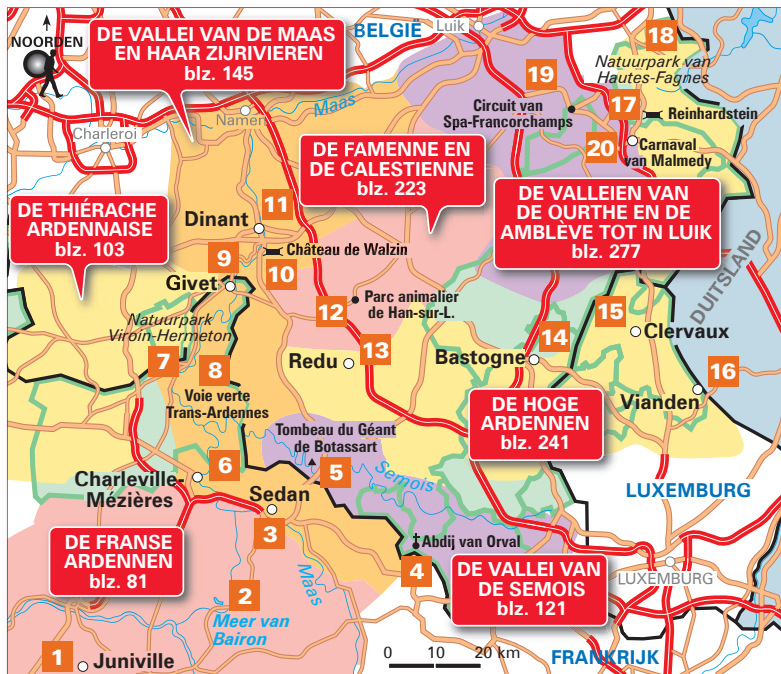
2 HET MEER VAN BAIRON

Laat je verleiden door niet een maar twee mooie en nog heel ongerepte meren die genesteld liggen in de zachte plooiën van de *Crêtes préardennaises*. En als de weersomstandigheden niet uitnodigen tot een zwempartij of een andere watersport zijn er in de omgeving vele mooie plekjes om te bezoeken, zoals het opmerkelijke *domein van Vendresse*. *Blz. 89*

3 SEDAN

Loop door de stevige poorten van de burcht – het grootste middeleeuwse complex van Europa – en volg de weergang. Wandel daarna rustig door het oude centrum aan de

voet van het fort: 18de-eeuwse huizen in overvloed, overblijfselen uit het textielverleden van de stad, en enkele panden uit de jaren 1950 die eraan herinneren dat Sedan meermaals door oorlogen werd toetgetakeld.

Blz. 158

4 DE ABDIJ VAN ORVAL

Dompel je onder in de rust van de cisterciënzer abdij van Orval, omringd door een uitzonderlijk mooi landschap. Deze abdij werd gesticht in de 11de eeuw en groeide uit tot een van de welvarendste van heel Europa. Ze werd meermalen door oorlog verwoest en herbouwd in 1926, maar het zijn de gotische ruïnes die je hier bezoekt. De abdij is bekend om haar kaas en nog meer om haar trappistenbier, een van de beste van België. *Blz. 130*

5 LE TOMBEAU DU GÉANT IN BOTASSART

Bewonder deze meander van de Semois die een lus vormt en die de onbewoonde heuvel, die bedekt is met bossen zoals een sarcofaag van groen, omsluit. Je wordt in verrukking gebracht door de grootsheid van het panorama

ma en de harmonie van het landschap. Ga ernaartoe bij zonsondergang of bij het vallen van de avond, als de mist langs alle kanten komt opzetten. *Blz. 142*

6 CHARLEVILLE-MÉZIÈRES

Begeef je eerst naar de schitterende *Place Ducale*, het onwankelbare symbool van de 'nieuwe stad' die door Charles de Gonzague in de 17de eeuw werd gebouwd. En dan is er de alomtegenwoordigheid van Arthur Rimbaud, van het museum dat aan deze dichter is gewijd tot de *street art* die de muren siert. Je moet ook naar Mézières en de prachtige basiliek, want Charleville-Mézières

dat zijn nu eenmaal twee steden voor de prijs van een. *Blz. 169*

7 HET NATUURPARK VIROIN-HERMETON

Verken dit unieke geografische gebied in de Ardennen dat indrukwekkende geologische eigenaardigheden bevat (ze noemen die hier *fondrys*) en je ook verrast met zeldzame orchideeën en enkele gezellige stadjes en dor-

pen zoals Nismes, Olloy-sur-Viroin en Treignes dat niet minder dan vier musea telt (waarvan twee dan nog eens dubbel tellen!).

Blz. 116

8 DE GROENE WANDEL- EN FIETSRUTE TRANS-ARDENNES

Volg deze route van Mouzon (bij de grens van Sedan) naar Give, al flirtend met de Maas die hier de Franse Ardennen doorkruist. Een afstand van meer dan 120 km die

je het beste met de fiets kunt afleggen. Maar je kunt je ook beperken tot kleinere stukjes voor een leuke wandeling, een uitje met de rollerskates of een tochtje met de gocart. De groene wandel- en fietsroute Trans-Ardennes maakt deel uit van de grensoverschrijdende route la Meuse à vélo. *Blz. 162*

9 GIVET

Geniet van het uitzicht vanaf de vestingwerken van de citadel, boven op de top, en laat je dan verleiden tot een bezoek aan Givet, in het oude centrum (heringericht door Vauban) met zijn mooie huizen die typisch zijn voor het Maasbekken, of tot een pauze op een van de terrassen langs de kaden of tot een boottocht op de Maas. Deze kleine stad die op prettige wijze verdeeld is over de beide oevers van de stroom verdient beslist een tussenstop voordat je de nabijgelegen grens oversteekt. *Blz. 187*

10 HET KASTEEL VAN WALZIN IN DE VALLEI VAN DE LESSE

Bewonder het silhouet van dit arendsnest op een 50 m hoge rotspunt die uitsteekt over een meander van de Lesse. Een vertrouwd beeld voor wie met de kajak deze stroom afvaart. Dit privédomein (kan niet worden bezocht) is in pure romantische stijl opgetrokken en wordt dan ook het Belgische *Neuschwanstein* genoemd. Het kasteel werd geschilderd door Gustave Courbet en getekend door Victor Hugo. *Blz. 193*

11 DINANT

Wandel door een van de meest symbolische ansichtkaarten van het Waalse toerisme, Dinant, en kijk op naar het bolvormige torendak van de kapittelkerk, de citadel en de

11

daken van blauwe leien. De brug over de Maas wordt geflankeerd door gigantische saxofoons die hulde brengen aan Adolphe Sax, kind van de streek. *Blz. 194*

12 HET DIERENPARK VAN HAN-SUR-LESSE

Vul je bezoek aan de beroemde grotten aan met een uitstapje naar dit park van 250 ha. Je kunt een uitgezet wandelpad volgen dat je tot heel erg dicht bij vrijwel 300 dieren brengt die er al dan niet in vrijheid leven. Je ziet er onder meer specimens van verdwenen soorten en de Europese *big five*: de Europese bizon, de bruine beer, de wolf, de veelvraat en de lynx! In de bomen hangen zelfs tenten waarin je kunt overnachten. *Blz. 229*

13 REDU

Kuier door dit dorp dat nauwelijks 400 inwoners telt en dat sinds 1984 volledig in het teken van het boek staat. Een vijftiental boekwinkels gespecialiseerd in zeldzame

12

exemplaren, evenveel handelaren in tweedehands boeken en enkele handwerkers die een 'boekgebonden' activiteit uitvoeren wachten hier op lezers van allerlei boekengenres. Het succes is momenteel overweldigend, met honderdduizenden bezoekers per jaar. Je gaat er het beste naartoe tijdens het weekend, en dan vooral dat van Pasen, of tijdens de vakantie. *Blz. 247*